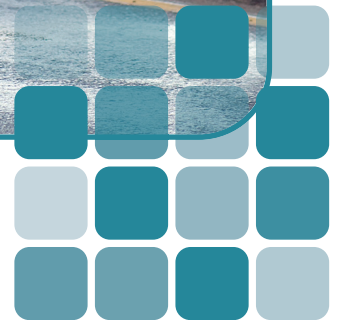

SİSİ REJİMİNİN KORONAVİRÜS ÇIKMAZI

FİRUZE YAĞMUR GÖKLER

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2020

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20 Faks: +90 312 430 39 48

Email : orsam@orsam.org.tr

Fotoğraflar: Anadolu Ajansı AA, Shutterstock

SİSİ REJİMİNİN KORONAVİRÜS ÇIKMAZI

Yazar Hakkında

Firuze Yağmur Gökler

Lisans eğitimini Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde 2010 yılında tamamladı. Yüksek lisans eğitimini İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Kamu Politikası programında "Birleşmiş Milletlerin Suriye Konusundaki Önerisinin Rusya ve Çin Tarafından Veto Edilmesi" başlıklı bitirme projesi ile 2013 yılında tamamladı. 01 Ekim 2013 tarihinde Ortadoğu Araştırmalar Merkezinde (ORSAM) Ortadoğu Araştırma Asistanı olarak görev aldı. 2018 yılından itibaren ORSAM Eğitim Çalışmaları Sorumlusu ve Kuzey Afrika Çalışmaları Koordinatörlüğünde araştırma asistanı olarak görev yapmaktadır. ORSAM web sitesinde görüş yazıları, bölgesel gelişmeler konusunda değerlendirmeleri bulunmaktadır. ORSAM'ın çıkarmış olduğu 2 tutanağı da yayına hazırlamıştır. Araştırma Asistanı olarak İsrail-Filistin, Arap Yarımadası, Basra Körfezi ve Iraklı Türkmenler konularında çalışmalar da yapmıştır. Eğitim Çalışmaları Sorumlusu olarak birçok proje ve eğitim çalışmasının koordinatörlüğünü yürütmektedir. İyi derecede İngilizce, orta seviyede Arapça ve başlangıç seviyesinde Fransızca bilmektedir.

Mayıs 2020

İçindekiler

Giriş	3
Hükümet Vaka Sayılarını Gizliyor mu?	3
Ordu İçindeki Vakalar	4
Hükümet ve Rejim Yanlıları Çıkan İddiaları İnkâr Ediyor	5
Basına ve Gelen Eleştirilere Baskı	6
Mısırlı Yetkililerin Müslüman Kardeşleri Suçlaması	8
İnkâr Politikasının En Büyük Nedenlerinden Biri Turizm	9
Sonuç	10
Son Notlar	11

Giriş

Çin'in Wuhan kentinde Aralık ayında ortaya çıkan koronavirüs salgını Çin'den bütün dünyaya yayılmış, dünya genelinde 4 milyondan fazla kişi virüse yakalanmış ve 250 binden fazla kişi de hayatını kaybetmiştir. Virüs Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde özellikle sağlık altyapısı zayıf ülkeleri de etkilerken, bölge ülkeleri virüsle mücadele konusunda yetersiz kalmıştır. Bu anlamda öne çıkan ülkelerden olan Mısır, koronavirüs krizinde endişe veren ülkelerden birisi olarak görülmektedir.

2020 itibariyle nüfusu 100 milyonu aşan Mısır'da salgının özellikle nüfus yoğunluğunun fazla olduğu ve çalışmak zorunda olan fakir bölgelerde sosyal mesafe kurallarına uyulmaması gibi nedenlerle ciddi biçimde yayılabileceğinden endişelenilmektedir. Bu noktada hükümetin aldığı önlemlerin yetersiz kalacağı düşünülürken, halkın virüsle ilgili önlemlere uyma konusundaki tutumu durumu daha da vahim hale getirebilecektir.

Mısır'da ilk koronavirüs vakası Mısır Sağlık Bakanlığı tarafından 14 Şubat 2020 tarihinde açıklanmıştır. Gelen bu açıklamayla Mısır Birleşik Arap Emirliklerinden sonra koronavirüs vakası tespit edilen ikinci Arap ülkesi olmuştur. Birçok ülke daha vakalar görülmeden duruma ciddiyetle yaklaşp birçok önlem alırken, Mısır ilk vaka ülkede görülmesine rağmen herhangi bir tedbir almamış, ülke içinde rutin hayat devam etmiştir. Mısır hükümetinin bu tavrına rağmen birçok ülke Mısır'a uçuşları durdurmuş ya da ülkelerine gelen Mısır vatandaşlarından koronavirüs testi istemiştir. Mısır'da tedbirlerin alınmadığı ve resmi vaka sayılarının düşük söylendiği dönemde tam aksi iddialar ortaya atılmış ve ülkedeki vaka sayısının daha fazla olduğu konuşulmuştur.

Şubat sonunda Toronto Üniversitesi'nden bir grup bulaşıcı hastalık uzmanı tarafından hazırlanan raporda, Mısır'da yetkililerin bildirdiği resmi rakamlardan çok daha yüksek oranda koronavirüs vakası olduğu ifade edilmiştir. Uzmanların yaptıkları araştırmalara göre, Mısır'da rapor edilmeyen vaka sayısının tahminen 19.310 olduğu belirtilmiştir.

Hükümet Vaka Sayılarını Gizliyor mu?

Ülkede ilk koronavirüs vakasının çıktığı günden itibaren Mısır hükümetinin vaka sayıları ile ilgili yaptığı resmi açıklamaların gerçeği yansıtmadığı ifade edilmeye başlanmıştır. Hem Mısır halkı arasında hem de uluslararası basın ve platformlarda Mısır hükümetinin ülkedeki Covid-19 vakalarıyla ilgili gerçekleri söylemediği konusunda şüpheler ortaya çıkmıştır. Konuyla ilgili hem Mısır'da hem de dış basında birçok iddia yer almıştır.

Bu iddialardan ilki Kanada'dan gelmiştir. Şubat sonunda Toronto Üniversitesi'nden bir grup bulaşıcı hastalık uzmanı tarafından hazırlanan raporda, Mısır'da yetkililerin bildirdiği resmi rakamlardan çok daha yüksek oranda koronavirüs vakası olduğu ifade edilmiştir. Uzmanların yaptıkları araştırmalara göre, Mısır'da rapor edilmeyen vaka sayısının tahminen 19.310 olduğu belirtilmiştir. Uzmanlar epidemiyolojik modele dayanan bu araştırmanın; ülkeye yapılan uçuş, ihraç edilen vaka verileri ve turistlerin bölgede kaldığı ortalama uzunluk hakkında bazı bilgileri kullanarak yap-

tıkları ifade edilmiştir.¹ Bu sürede uluslararası basın kuruluşlarında, Mısır'ı ziyaret eden ve daha sonra ülkelerine dönen Amerikalı, Fransız, Hintli ve birçok farklı ülke vatandaşlarının Covid-19 testlerinin pozitif çıkmasıyla ilgili haberler hızla yayılmaya başlamıştır.

Guardian'ın Kahire muhabiri Ruth Michaelson da Toronto Üniversitesi araştırmasına atıfta bulunan aynı zamanda ülkede Mısır hükümetinin bildirdiği vaka sayıdan daha yüksek oranda vaka olduğuna işaret eden halk sağlığı verilerini ve haberleri derlediği bir makale yazmıştır. The New York Times Kahire bürosu şefi olan Declan Walsh da yerel kaynaklarından aldığı bilgiler ve Kanadalı uzmanların Mısır'daki vakalarla ilgili çalışmasından hareketle ülkede vaka sayılarının çok daha fazla olabileceğini ifade etmiştir.

Şubat sonunda Toronto Üniversitesi'nden bir grup bulaşıcı hastalık uzmanı tarafından hazırlanan raporda, Mısır'da yetkililerin bildirdiği resmi rakamlardan çok daha yüksek oranda koranavirüs vakası olduğu ifade edilmiştir. Uzmanların yaptıkları araştırmalara göre, Mısır'da rapor edilmeyen vaka sayısının tahminen 19.310 olduğu belirtilmiştir.

Ordu İçindeki Vakalar

Hükümet, Mısır Ordusu içindeki vaka durumu ve sayısı ile ilgili de gerçekleri gizlemektedir. Mısır Siyasi ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nden (EIPSS) İzleme ve Dokümantasyon Birimi Müdürü Mahmut Gamal ordudaki durumun endişe verici olduğunu, en az 550 asker ve

subayın virüse yakalandığını ve bu sayının her geçen gün arttığını bildirmiştir. Hastaların Kahire'deki Almaza Askeri Hastanesi ve yine Kahire'nin kuzeyindeki Sa'ka Hastanesinde karantinaya alındığını söylemiştir. Gamal aynı zamanda sosyal medyada dolaşan Mısır Ordusu içinde Covid-19'a yakalanan yüksek rütbeli ordu mensupları ve polis memurlarının da dahil olduğu listenin doğru olduğunu ifade etmiştir.²

Mısırlı yetkililer sosyal medyada dolaşan bu belgeyle ilgili bir açıklama yapmamıştır. Mısır medyasında 920.000 personeli olan Mısır Silahlı Kuvvetlerinden koronavirüs nedeniyle sadece üst düzey 3 ordu generali Khaled Shaltout, Shafia Abdel Halim Dawood ve Mahmoud Shahin hayatını kaybettiği yer almıştır.³ Rejim yanlısı medya bu ölümlerle ilgili olarak virüsten dolayı hayatını kaybeden ordu mensuplarının, ordunun halka açık alanları sterilize etmek için yürüttükleri kampanyanın başlamasının ardından virüse yakalandıklarını söylemiş ve Sisi rejimi generallerin vatanları ve Mısır halkı için hayatlarını feda ettiklerini söylemiştir.⁴ Sisi rejimi yandaş medyayı kullanarak gerçekleri örtbas etmek adına generallerin hayatlarını feda ettiklerini söyleyerek bunu bir propaganda aracı olarak kullanmış, meseleyi siyasallaştırmaya çalışmıştır.

Fakat ordu içinde koronavirüsün yayılması ve ölümlerin gerçekleşmesi kamu alanlarının sterilize çalışmasından öncesine, İtalya'daki görevinden dönen ve testi pozitif çıkan Mısır Silahlı Kuvvetlerinden bir memurun, ölen generaller Shaltout ve Dawood ile görüşmesine ve generallerin üst düzey ordu mensuplarının bir araya geldiği bir toplantıya katılmasına dayanmaktadır.⁵ Öte yandan enfekte olmuş bir ordu mensubunun kendi aile üyelerine ve aile üyeleri de temas halinde oldukları bazı bireylere virüsü bulaştırdığı iddia edilmiştir. Ancak bu vakalar, resmi makamlar tarafından bildirilmemiş ve gizli tutulmuş, ordu mensupları ve aileleri herhangi bir bilgi verme-

meleri konusunda uyarılmışlardır. Mısır'da vaka sayılarının bir anda yükselmesi sonucu hükümet gerçeği daha fazla göz ardı edememiş, bu tedbirsizlik tutumunu değiştirmiş ve çok sonra ülkede önlemler almaya başlamıştır.

Hükümet ve Rejim Yanlıları Çıkan İddiaları İnkâr Ediyor

Sisi hükümeti ve Mısırlı yetkililer uluslararası basında ve ülke içinde çıkan bu iddiaları reddetmiş ve hükümetin şeffaflık ilkesine dayanarak vaka sayılarını bildirdiğini ifade etmiştir. Mısır'da Sisi döneminde hükümet şeffaflık politikasını bir zayıflık belirtisi olarak görmekte, hatta bu durumu kendisine bir tehdit unsuru olarak nitelendirmektedir. Mısır'ın komşu ülkeleri vakalar çıkar çıkmaz önlemleri almaya başlarken, Sisi hükümeti bu inkar politikası yüzünden belirli bir müddet önlem bile almamış, hatta durumu hafife almıştır. Hükümet salgını düşünmeyerek sosyal mesafe önlemlerini almayı ertelemiştir.

Rejim yanlısı medya ve yetkililer de bu süreçte hükümetin en büyük destekçisi olmuştur. Virüsle ilgili her konuya mizahla yaklaşarak durumu basitleştirmeye çalışmıştır. Bu bağlamda el-Hayat televizyonunda program sunucu Gaber el-Karmouty koronavirüs gibi giyinmiş biriyle röportaj yapmıştır. Karmouty programda virüse sorular sormuş ve bunun üzerine virüs gibi giyinmiş kişi bu sorulara alaycı bir yaklaşımla yanıt vermiştir. Kostüm giyen kişi bütün sıkıntılarda koronavirüsün sorumlu tutulduğunu biri öksürdüğünde ya da hapşırıldığında hemen herkesin koronayı suçladığını söylemiştir.⁶ Başka televizyon sunucuları da hükümetin eylem eksikliğinde haklı olduğunu garip iddialarda bulunarak desteklemiştir. Koronavirüsün Mısırlıların etkilemeyeceğini çünkü Mısırlıların çoğunun soğan, mercimek ve fava fasulyesi yediğini ve bu yüzden Mısırlıların herhangi bir virüse karşı “bağışıklıkları” olduğunu iddia etmiş ve bu yüzden her-

hangi bir önlemin alınmasına gerek olmadığını savunmuşlardır.

Mısır'da, hükümet politikasının herhangi bir alanına dokunan temel, eleştirel veya sadece bilgilendirici bir gazetecilik zaten etkili bir şekilde suç sayılsa da rejim arasında koronavirüsün ortaya çıkmasından sonra daha büyük bir korku ortaya çıkmıştır. Koronavirüs krizinin patlak vermesiyle Sisi rejimi ülkedeki durumla ilgili rejimin çıkarlarına zarar verecek ama kamuoyu bilgilendiren her türlü paylaşım ve yorumu engelleyerek bu süreçte sansür ve baskıyı arttırmıştır.

Basına ve Gelen Eleştirilere Baskı

2013 yılındaki darbeyle birlikte Sisi'nin iktidara gelmesinin ardından Mısır'daki basın ve ifade özgürlüğü ciddi şekilde kötüleşmiştir. Hükümet Sisi yanlısı olmayan, tarafsız yayın yapmaya çalışan yerli ve yabancı medyaya sansür uygulamaya başlamış ve bu durum giderek normalleşmiştir. Hükümet tarafından basın kuruluşları susturulmuş, sert müdahaleler uygulanmış ve basın çalışanları hapse atılmış, sınır dışı edilmiştir. Reporters without Borders'ın 2019 yılında yayınladığı Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi de Mısır'daki basın özgürlüğünün ne kadar kötü bir durumda olduğunu göstermektedir. Mısır bu endekste 180 ülke arasında 163. sırada yer almıştır.

Mısır'da, hükümet politikasının herhangi bir alanına dokunan temel, eleştirel veya sadece bilgilendirici bir gazetecilik zaten etkili bir şekilde suç sayılsa da rejim arasında koronavirüsün ortaya çıkmasından sonra daha büyük bir korku ortaya çıkmıştır. Koronavirüs krizinin patlak vermesiyle Sisi rejimi ülkedeki durumla ilgili

rejimin çıkarlarına zarar verecek ama kamuoyu bilgilendiren her türlü paylaşım ve yorumu engelleyerek bu süreçte sansür ve baskıyı artırmıştır.

Sisi hükümeti zaman kaybetmeden harekete geçerek ülkedeki vakalarla ilgili haber yapan, 2014 yılından beri Mısır'da yaşayan Guardian muhabiri Michaelson'ı makalesinin yayınlanmasından bir gün sonra üç buçuk saatlik bir sorguya çağırmıştır. Yabancı muhabirleri denetleyen hükümet organı Mısır Devlet Bilgi Servisi (SIS) başkanı Diaa Rashwan da dahil olmak üzere yetkililerin bulunduğu sorguda Michaelson güvenilir olmayan bir çalışmayı ve asılsız iddiaları yazısında paylaşarak halk içinde panik yaymakla suçlanmıştır.

Mısırlı yetkililer makalenin geri çekilmesini veya Guardian'ın resmi bir özür yayınlamasını istemiştir. Guardian sözcüsü, Michaelson'ın hazırladığı makalede güvenilir bulaşıcı hastalık uzmanlarının bilimsel bulgularının yer aldığını ifade etmiştir. Bu sorgunun ardından Michaelson'ın öncelikle basın akreditasyonu iptal edilmiş ve ardından ülkeyi terk etmesi istenmiştir. The

New York Times Kahire Bürosu şefi Declan Walsh da attığı tweetlerden dolayı uyarılmıştır. Devlet Bilgi Servisi daha sonra bir açıklama yapmış ve muhabirlerin yanlış verileri yayınladıklarını ve bunu yaparak kasıtlı olarak Mısır'ın menfaatlerine zarar verdiklerini söylemiştir.⁷ Mısırlı yetkililer ayrıcalıklarını kullanarak tarafsız basına ve mensuplarına orantısız tepki göstererek, görevlerini kötüye kullanmıştır.

Sadece hükümet değil aynı zamanda rejime bağlı Mısır medyası da yabancı basın üzerinde psikolojik bir savaş başlatarak, Mısır'daki vaka sayılarıyla ilgili haber yapan yabancı basına saldırmıştır. Hükümetin yaptığı gibi bu çalışmaları ve raporları inkar ederek Mısırlıları yanlış yönlendirdiklerini ileri sürmüşlerdir.

Mısırlı tarafsız muhabirlerin de koronavirüs salgını ile ilgili yayınladıkları haberleri engellenmektedir. Medya Yüksek Kurulu, “sahte haber yaymak” bahanesiyle bir çok haber web sitesini ve web sayfasını altı ay askıya alma kararı almış ve sahiplerine karşı suçlamalarda bulunmuştur. Ayrıca internet içeriklerinde “kamu kaygısına neden olan” bir paylaşım gördüklerinde bildirmeleri için bir telefon hattı kurulmuştur. Mısır hükümeti böyle bir adımla ülkede cadı avını başlatmanın zeminini hazırlamıştır.

Sadece tarafsız medya ve mensupları değil ülkedeki durumla ilgili gerçekleri açığa çıkarmaya çalışan Mısır vatandaşları da baskılara maruz kalmıştır. Mısır'da Covid-19 vakaları ortaya çıktığı andan itibaren Mısırlılar sosyal medya hesaplarında haberler, yorumlar ve belgeler paylaşmıştır. Bir doktor ve eczacı Facebook'ta yayınladıkları ve maske eksikliğinden bahsettikleri bir videodan dolayı tutuklanmıştır. Mısır güvenlik güçleri ülkenin aşırı kalabalık hapisanelerinde bir koronavirüs vakasının çıkmasıyla ciddi bir salgın tehlikesiyle karşı karşıya kalacak olan mahkumların serbest bırakılması için protesto

düzenleyen yazar Ahdaf Soueif, kız kardeşi Laila Soueif, aktivist Mona Seif ve siyaset bilimi profesörü Rabab el-Mehdi'yi de tutuklamıştır.⁸ Bunun gibi virüs hakkında paylaşım yapan birçok kişi hakkında “yanlış haber ya da söylenti” yaydıkları gerekçe gösterilerek yasal işlem başlatılmış, tutuklamalar gerçekleşmiştir. Ayrıca birçok Mısırlının sosyal medya hesabı kapatılmıştır. Tutuklamalarda, sosyal medya ve internet sitelerinin kapatılması ve engellenmesindeki ortak noktası; kişilerin koronavirüs salgınıyla ilgili ülkedeki asıl durumun sorgulanması, hükümetin bu süreci nasıl ele aldığı tartışılması ve sağlık sisteminin bu pandemiyle başa çıkma kabiliyetiyle ilgili çekincelerinin yer aldığı görülmektedir.

Sisi rejiminin ülkedeki her türlü komplo ve sorunda tek sorumlu tuttuğu Müslüman Kardeşleri, bu pandeminin yayılmasında da sorumlu tutmuş, suçu hareket üyelerine yüklemiştir. Ülkedeki bazı resmi, dini figürler ve medya kuruluşları Müslüman Kardeşleri koronavirüsü halk arasında yaymakla ve bir komplonun parçası olmakla suçlamıştır.

Hükümetin bu iddialara açık, güvenilir ve gerçeğe dayalı bir şekilde yanıt vermek yerine, görevini yapmaya çalışan basını ya da fikrini beyan eden, durumu sorgulayan Mısırlıları susturmaya ve bastırmaya çalışması, Mısır'daki durumla ilgili yazılanları ve söylenenleri doğrular niteliktedir.

Mısırlı Yetkililerin Müslüman Kardeşleri Suçlaması

Mısır'da rejimin koronavirüsle ilgili sayıları carpıttığı, iddiaları kabullenmediği ve ciddi önlemler almayarak virüsün yayılmasına önayak olduğu süreç nedeniyle ülkedeki Covid-19 salgınının etkileri giderek daha geniş kesimlere yayılmıştır. Ülkedeki enfekte kişi sayısı giderek artarken virüs ordu, sağlık kurumları ve turistik yerler başta olmak üzere hayati kurumlarda yayılmaya başlamıştır. Virüsle ilgili kendi hatasını kabul etmeyen rejim hem Mısır medyası hem de yetkililer aracılığıyla bir komplo söylemi başlatmış yine başka suçlular aramıştır. Sisi rejiminin ülkedeki her türlü komplo ve sorunda tek sorumlu tuttuğu Müslüman Kardeşleri, bu pandeminin yayılmasında da sorumlu tutmuş, suçu hareket üyelerine yüklemiştir. Ülkedeki bazı resmi, dini figürler ve medya kuruluşları Müslüman Kardeşleri koronavirüsü halk arasında yaymakla ve bir komplonun parçası olmakla suçlamıştır.

Mısır Diyanet İşleri Bakanı Muhammed Muhtar Cuma Müslüman Kardeşlerin koronavirüs bulaşmış üyelerini ordu, polis, yargı ve medya mensupları arasına gönderdiğini ve virüsü yaymaya çalıştığını iddia etmiştir. Suçlama bununla sınırlı kalmamış, Cuma, Müslüman Kardeşlerin tüm insan algılarının ötesinde eşi görülmemiş bir suç seviyesine ulaştığını ve küresel bir tehdit haline geldiğini söylemiştir. Cuma'nın bu haddini aşan iddiaları ülke içinde tartışma konusu olmuştur. Özellikle sosyal medya üzerinden organize olan geniş kesimler, Cuma'nın açıklamalarının man-

tıktan yoksun olduğunu belirterek, rejimin Mısır lirasının dolar karşısındaki değer kaybını, gıda fiyatlarındaki artışı, milli futbol takımının yenilgisini ve dahi ülkedeki her türlü başarısızlığın nedeni olarak Müslüman Kardeşleri göstermesinin anlamsız olduğunu ifade etmişlerdir.⁹ Cuma'nın açıklamaları ve sonrasında yaşananlar, rejimin Müslüman Kardeşler hareketine karşı yürüttüğü baskı politikasına toplumun geniş kesimlerinde destek olmadığını da ortaya çıkarmıştır.

Cuma'nın bu açıklamaları halk nezdinde eleştirilirken, hükümet kanadından destek görmüştür. Mısır Gençlik ve Spor Komitesi Temsilcisi Mahmud Hüseyin Müslüman Kardeşlerin tüm dünya ve uluslararası barış ve güvenlik için bir tehdit oluşturduğunu söylemiştir. Sisi rejiminin birçok alandaki başarısızlıklarını örtbas etmek için hareketi bahane olarak kullandığı bir gerçek olmakla birlikte rejimin bu tutumunun paranoya seviyesine ulaştığı Covid-19 krizi sırasında ortaya çıkmıştır. Pandemi sürecindeki inkar politikasıyla ülkede geç alınan önlemler sonucu vakaların ülke içinde yayılmasında yönetim yine hatasını üstlenmemiş bunun yerine Müslüman Kardeşler grubunu suçlamayı seçmiştir.

İnkâr Politikasının En Büyük Nedenlerinden Biri Turizm

Ekonomik anlamda güçlü olmayan, sıkıntılar yaşayan ve ekonomisinin temel taşı turizm olan Mısır'da Sisi yönetimi turizm gelirlerini kaybetmemek adına vaka sayılarıyla ilgili iddiaları kabul etmemiş ve ilk vakadan itibaren alınması gereken önlemleri almamıştır. Ülkede ilk vakaların çıktığı dönemde turistleri kaybetmemek adına Mısır Sağlık ve Turizm bakanları ülkede virüsle ilgili ciddi bir durumun olmadığını ve turistik şehrin güvenli olduğunu göstermek için Luksor'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Hükümet bir nevi ekonomiyi korumak ve Sisi'ye gelebilecek eleştirileri engellemek için inkâr politikası uygulamıştır.

Koronavirüsün Mısır üzerinde en ciddi etkisi şüphesiz turizm sektörü üzerine olacaktır. Nitekim hükümetin 2020 projeksiyonlarına göre bu yıl Mısır'ın turizm gelirlerinin 16 milyar dolar olması beklenmekteydi. Turizm gelirlerinin önünü kesmemek adına rejim vaka sayılarıyla ilgili haberleri, raporları inkar etmiş ve turizm merkezlerini büyüyen salgının en kritik aşamasında belirli bir süre açık tutmaya devam etmiştir, böylece ülkeye turist ve döviz çekebileceğine inanmıştır. Fakat buna rağmen ülke turizminin kötü etkilenmesini durduramamıştır. Çünkü Mısır'dan dönen birçok turistte Covid-19 testinin pozitif çıkması ve Nil Nehri'ndeki bir gemide koronavirüs vakalarının tespit edilmesi turistleri endişelendirmiş ve turist akışı durmuştur.

Koronavirüs vakalarının artmasına paralel olarak Mısır'da tatil turları organize eden birçok kuruluş hızlı bir şekilde otel rezervasyonlarını iptal etmiştir. Ülke içi ve uluslararası turizm durma noktasına gelmiştir. Bu süreçte Mısır'ın aylık turizm kayıplarının yaklaşık 1 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Geç alınan tedbirler kapsamında hava trafiğinin askıya alınmasının getireceği zararın da milyonlarca dolar olacağı belirtilmektedir.

Koronavirüsle birlikte turizm endüstrisinde yaşanan yavaşlama ulusal ekonomiyi de etkileyecektir. Mısır'ın turizm sektörü GSYİH'nın yaklaşık % 15'ini oluşturmaktadır. 2019/20 Mısır mali yılı için, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran aylarında turizmde % 50'lik bir düşüş gerçekleşir ve havacılığın da durması nedeniyle GSYİH büyümesinin % 2'ye yakın bir alanda olması muhtemeldir. Turizmde yaşanan bu gerileme turizm sektörüyle bağlantılı olan çeşitli sektörleri de etkileyecektir. Ülkede turizm hareketlerinin durması nedeniyle 3 milyon turizm çalışanı da olumsuz etkilenecektir. Azalan turistik faaliyetlere bağlı olarak sektörde iş kayıpları görülecektir. Ülkede her geçen yıl artan işsizlik oranı bu süreçte daha da artacak, Mısırlılar ciddi bir geçim kaygısıyla baş başa kalacaktır. Koronavirüs salgınıyla birlikte ülkenin önde gelen gelir kaynağı olan turizm endüstrisinde yaşanan bu olumsuz etkiler Mısır'ı ekonomik anlamda daha da kırılgan hale getirecektir.

Sonuç

Sisi hükümeti vakalarla ilgili inkar tutumu takınarak ve durumu hafife alarak yanlış bir politika izlemiştir. İnkâr politikası ve önlem alınmadan geçen süreçte ülkede enfekte olan kişi sayısı daha da artmıştır. Artık bu süreçten sonra virüsün yayılmasını kontrol altına alma umudu Mısır için çoktan tükenmiş olabilir. Yıpranmış ve güçlü olmayan bir sağlık alt yapısı, yeterli sağlık personeli ve ekipmanının olmaması ve 100 milyondan fazla nüfusu olan bir ülkede çok az sayıda yoğun bakım ünitesinin olması, araştırmaların bahsettiği rakamlardan daha yüksek vakalarla ve çok kötü bir senaryoyla Mısır'da karşı karşıya kalılabileceğini göstermektedir. Nüfus yoğunluğunu ve yetersiz sağlık altyapısı göz önünde bulundurulduğunda Mısır, Kuzey Afrika'da virüsün yeni merkezi haline geleceği

öngörülebilir. Hükümet bu inkar politikasıyla hem Mısır halkının hayatını hem de turistler aracılığıyla virüsün yurtdışına yayılmasıyla başka ülke vatandaşlarının da hayatını tehlikeye atmış, hiçe saymıştır.

Halk arasında hükümetin süreç yönetimindeki eksikliği, şeffaflık ilkesinden kaçınarak halk sağlığını tehdit eden bir durumda halkı yeteri derecede bilgilendirmemesi eleştirilmiştir. Virüsün ülkede yayılmasıyla ilgili gerçek boyutunun gizlenip gizlenmediğiyle ilgili endişeler de bulunmaktadır. Böyle bir halk sağlığı krizinde hükümetin güvenilirliği, süreci ele alış biçimi büyük önem taşımaktadır. Halkın çıkarlarının ve sağlığının ön planda tutularak hareket edilmesi gerekmektedir. Fakat Sisi yönetimi yapılması gerekenleri yapmak yerine kendisini eleştirenleri, amacı halkı bilgilendirmek olan basını susturmaya tercih etmiş ve suçlular aramıştır. Bu süreçte vatandaşının hayatını riske atan Sisi olağanüstü halleri düzenleyen yasada yapılan yeni değişikliklerle gücüne güç katmış ve yetkilerini daha da arttırmıştır. Gerçek şu ki Sisi için kendi güçlerini artırmanın Mısır vatandaşlarının sağlığını ve refahını korumaktan daha önemli olduğu aşıkardır. Sisi hükümetinin izlediği bu politika kamu güvenliğinin ve sağlığının Sisi'nin kendi çıkarlarından sonra geldiğini göstermiştir. Sisi'nin yanlış politikalarının ana kurbanları yoksulluk koşullarında hayatta kalma mücadelesi veren yoksul Mısırlılar olacaktır. Hükümetin iddiaları yanıtlamaması, gerçekleri örtbas etmeye çalışması ve vatandaşlarının sağlığını hiçe sayarak önlemleri geç almasıyla izlediği bu politika, bu süreç bittikten sonra Sisi'ye ve hükümete karşı güvenlerini zaten kaybetmiş Mısırlıların hükümeti daha fazla sorgulamasına ve ülkede seslerin daha fazla yükselmesine neden olabileceğini söyleyebiliriz.

Son Notlar

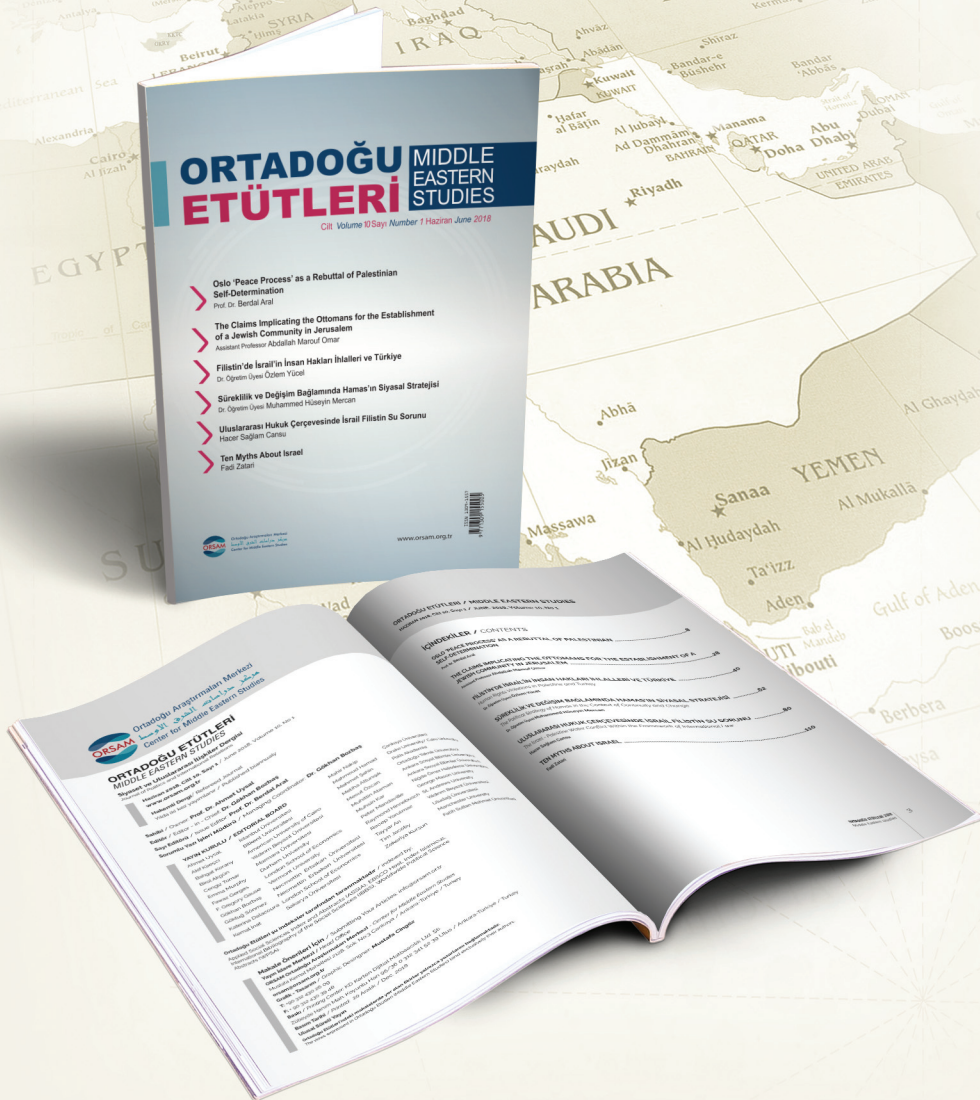
- ¹ “Tourist hot spot Egypt ‘likely under-reporting 19,000’ coronavirus cases, disease specialists believe”, The New Arab, 16.03.2020
- ² “Egyptian government may be concealing extent of COVID-19 spread in army”, 27.03.2020
- ³ “3 Egypt army leaders die from coronavirus, director of intelligence in quarantine”, Egypt-Watch, 25.03.2020
- ⁴ “Coronavirus: Upping the ante”, Ahramonline, 26.03.2020
- ⁵ Pavan Kulkarni, “Egyptian government may be concealing extent of COVID-19 spread in army”, 27.03.2020
- ⁶ “In the Middle East, Coping With the Coronavirus Is a Laughing Matter”, Haaretz, 15.03.2020
- ⁷ “Egypt forces Guardian journalist to leave after coronavirus story”, The Guardian, 26.03.2020
- ⁸ “Coronavirus: Egypt detains novelist Ahdaf Soueif for demanding prisoners’ release”, Middle East Eye, 18.03.2020
- ⁹ “Egypt’s Minister of Endowments: ‘Muslim Brotherhood spreads coronavirus’, sparking wave of mockery” Middle East Monitor, 13.03.2020

Notlar

ORTADOĞU ETÜTLERİ

MIDDLE EASTERN STUDIES

Hakemli Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

ORSAM Yayınları

ORSAM, süreli yayınları kapsamında Ortadoğu Analiz ve Ortadoğu Etütleri dergilerini yayınlamaktadır. İki aylık periyotlarla Türkçe olarak yayınlanan Ortadoğu Analiz, Ortadoğu'daki güncel gelişmelere dair uzman görüşlerine yer vermektedir. Ortadoğu Etütleri, ORSAM'ın altı ayda bir yayınlanan uluslararası ilişkiler dergisidir. İngilizce ve Türkçe yayınlanan, hakemli ve akademik bir dergi olan Ortadoğu Etütleri, konularının uzmanı akademisyenlerin katkılarıyla oluşturulmaktadır. Alanında saygın, yerli ve yabancı akademisyenlerin makalelerinin yayımlandığı Ortadoğu Etütleri dergisi dünyanın başlıca sosyal bilimler indekslerinden Applied Sciences Index and Abstracts (ASSIA), EBSCO Host, Index Islamicus, International Bibliography of Social Sciences (IBBS), Worldwide Political Science Abstracts (WPSA) tarafından taranmaktadır.

📍 Mustafa Kemal Mah. 2128. Sok.
No:3 Çankaya/Ankara

☎ +90 (850) 888 15 20
📠 +90 (312) 430 39 48

✉ info@orsam.org.tr
🌐 www.orsam.org.tr

📺 📺 📺 📺
orsamtr